

ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Αρχαία 2016-2017

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ?

- Η ιστορία των χρημάτων δείχνει ότι είναι ένα μέσο ανταλλαγής για το εμπόριο. Μπορούν να αποτελέσουν μέσο ανταλλαγής γιατί έχουν μια σαφή αξία την οποία εμπιστεύονται όλοι.
- Τα χρήματα είναι επίσης ένας τρόπος αποθήκευσης αξίας για το μέλλον.
- Τέλος, τα χρήματα είναι και μια λογιστική μονάδα. Είναι εύκολο να μετρηθούν και διευκολύνουν την απόδοση μιας σαφούς αξίας στα αγαθά.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΩΝ;

Αντιπραγματισμός

- Πριν από πολλές χιλιάδες χρόνια, οι Ευρωπαίοι ζούσαν ως κυνηγοί και αγρότες.
- Τα μέταλλα δεν είχαν ανακαλυφθεί, και έτσι κυνηγούσαν και καλλιεργούσαν τη γη με πέτρινα εργαλεία - ο καιρός αυτός ήταν γνωστός ως Λίθινη Εποχή. Οι άνδρες και οι γυναίκες της Λίθινης Εποχής δεν είχαν τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα που χρησιμοποιούνται σήμερα. Αντίθετα, αντάλλασσαν μεταξύ τους αγαθά: για παράδειγμα, ένας κυνηγός μπορούσε να ανταλλάξει δέρματα ζώων με καρπούς από έναν αγρότη, ή ένας ψαράς μπορούσε να ανταλλάξει διακοσμητικά κοχύλια με ένα πέτρινο τσεκούρι από έναν κυνηγό. Αυτή η συναλλαγή είναι γνωστή ως αντιπραγματισμός. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του αντιπραγματισμού είναι ότι περιλαμβάνει την ανταλλαγή αγαθών που έχουν αξία. Στην παρακάτω φωτογραφία απεικονίζονται πέτρινα τσεκούρια της λίθινης εποχής.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΕΣΟ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΙΣ

Ένα μέσο ανταλλαγής

- Όταν οι πρόγονοί έμαθαν πώς να φτιάχνουν μέταλλα, οι ανταλλαγές έγιναν ευκολότερες.
- Και αυτό γιατί τα μέταλλα, όπως ο χρυσός, το ασήμι, ο κασσίτερος και ο σίδηρος, ήταν πολύτιμα για όλους. Έτσι, ο αγρότης μπορούσε να ανταλλάξει τις αγελάδες του για ορισμένη ποσότητα ασημιού, και αργότερα να χρησιμοποιήσει μέρος από το ασήμι για να πληρώσει τους φόρους του. Έτσι, τα πολύτιμα μέταλλα και άλλα αντικείμενα έγιναν "μέτρο αξίας", "μέσο ανταλλαγής" και ένας τρόπος "αποθήκευσης αξίας" μέχρι να χρειαστεί. Στην διπλανή φωτογραφία απεικονίζεται ένας βόλος ασημιού.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

- Μεταλλικά νομίσματα αρχίζουμε να συναντάμε από το 2000 π.Χ. στην Μεσόγειο. Συνήθως ήταν κατασκευασμένα από μπρούντζο και είχαν την μορφή κάποιου κατοικίδιου ζώου. Τα νομίσματα αυτά διαδόθηκαν πολύ γρήγορα, πράγμα του μας κάνει να υποθέσουμε ότι χρησίμευαν στις εμπορικές ανταλλαγές, αφού το εμπόριο άνθιζε την εποχή εκείνη. Επειδή είχαν ένα σχεδόν σταθερό μέγεθος και βάρος, αποτελούσαν ένα πρωτόγνωρο μα και ιδανικό μέσο ανταλλαγής, αφού οι ανταλλαγές γίνονταν με απλή μέτρησή τους όταν άλλαζαν χέρια.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

- Τα πρώτα νομίσματα κυκλοφόρησαν στην Λυδία περίπου από το 650 - 620 π.Χ. επί Βασιλέως Αλυάττη Β'. Είχαν σχήμα φυσικό, άμορφο, καθώς αποτελούντο από θρύμματα κεχριμπαριού που έφεραν τη σφραγίδα του βασιλιά, και μέχρι το 620 π.Χ. χωρίς άλλες απεικονίσεις. Μετά το 620 π.Χ. εμφανίζονται τα πρώτα νομίσματα από χρυσό, σε διάφορα μεγέθη που χρησίμευαν ως μέσο πληρωμής των έμμισθων πολεμιστών. Η κατασκευή τους απαιτούσε μια προκαθορισμένη ποσότητα σκόνης χρυσού, που την έλιωναν και την σφράγιζαν με την προτομή του βασιλιά. Από την κυκλοφορία τέτοιων νομισμάτων απόκτησε ο βασιλιάς Κροίσος την φήμη του, σύμφωνα με την οποία είχε αμύθηταπλούτη στην διάθεσή του.

- Ασημένια νομίσματα κυκλοφόρησαν για πρώτη φορά το 550 π.Χ. στην Μικρά Ασία, και στην Αίγινα. Είχαν επάνω τους μια προτομή λιονταριού ή ταύρου στην Μικρά Ασία, και μια χελώνα στην Αίγινα.
- Τα πιο διαδεδομένα νομίσματα στην αρχαία Ελλάδα ήταν οι «χελώνες» από την Αίγινα, τα «Ιππάρια» (πουλάρια) από την Κόρινθο και οι «Γλαύκες» (κουκουβάγιες) από την Αθήνα. Στις Ελληνικές αποικίες κόβονταν τοπικά νομίσματα, όπως στις Συρακούσες, στη Σικελία και αλλού

ΠΩΣ ΓΙΝΟΝΤΑΝ ΟΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗΝ

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ;

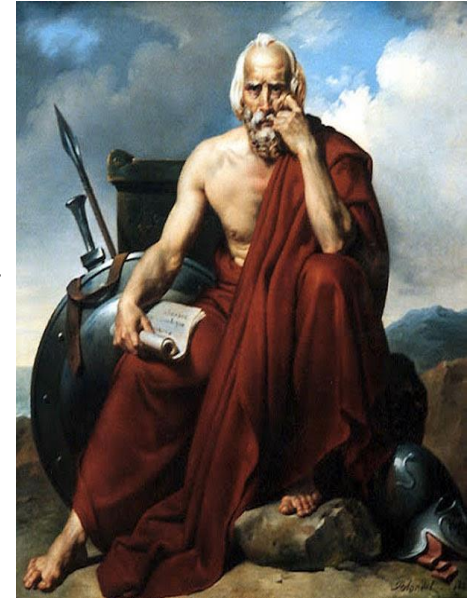
- Ο Όμηρος αναφέρει πως η πανοπλία του Διομήδη ήταν αξίας 9 βοδιών και του Γλαύκου 100 βοδιών, ενώ το χρυσό τάλαντο του Ομήρου ζύγιζε όσο δύο δραχμές και είχε την αξία ενός βοδιού!..Κι όχι μόνο!..Ένα από τα «Ομηρικά Προβλήματα» του Αριστοτέλη ήταν «γιατί δύο τάλαντα χρυσού δίδονταν ως τέταρτο βραβείο σε διαγωνισμό αρματοδρομίας»!..
- Πριν από την ομηρική εποχή, τα ζώα, και ειδικά τα βόδια, χρησιμοποιεσαν ως μέσο ανταλλαγής, καθώς και ως νόμισμα*. Ο Όμηρος αναφέρει πως η πανοπλία του Διομήδη ήταν αξίας 9 βοδιών και του Γλαύκου 100. Πάντως και τα μέταλλα είχαν ανάλογη χρήση και η αξία τους καθοριζόταν από το βάρος. Το χρυσό τάλαντο του Ομήρου ζύγιζε όσο δύο δραχμές και είχε την αξία ενός βοδιού.

ΤΙ ΈΚΑΝΕ Ο ΛΥΚΟΎΡΓΟΣ.

- ο Λυκούργος είχε καθιερώσει στη Σπάρτη ένα βαρύ, σιδερένιο νόμισμα, για να αποθαρρύνει τη συγκέντρωση πλούτου και να επιβάλει τη λιτότητα. Λέγεται ότι ο Κροίσος έκοψε το πρώτο πραγματικό χρυσό νόμισμα, το 546 π.Χ. Γενικά τα διάφορα ελληνικά συστήματα αξιών αναπτύχθηκαν όλα από τα χρυσά και ασημένια νομίσματα της Μικράς Ασίας. Σε κάποια στιγμή, το περσικό σύστημα των χρυσών νομισμάτων μεταφέρθηκε σε μερικές ελληνικές πόλεις στα ασημένια νομίσματα. Η αναλογία του χρυσού προς το ασήμι υπολογιζόταν από τους Έλληνες ως 10 προς 1 κι έτσι ένα χρυσό νόμισμα που ζύγιζε 2 δραχμές ισοδυναμούσε προς 20 ασημένιες δραχμές. Στο εμπόριο, όμως, η αναλογία που ίσχυε ήταν 12 προς 1 και το ίδιο ποσοστό περίπου διατηρήθηκε και στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

- Τάλαντα
- Μνες
- Δραχμές
- Στατήρες
- Οβολοί

ΤΑΛΑΝΤΟ

- Το τάλαντο ήταν συνήθως χάλκινο. Διαιρούσαν το τάλαντο σε 60 μνες. Την υποδιαίρεση αυτή υιοθέτησαν οι Έλληνες, μετατρέποντας τη μνα σε νομισματική μονάδα αναφοράς. Δηλαδή μία χρυσή μνα ισοδυναμούσε με περίπου 433 γραμμάρια χρυσού όχι μόνο ως μάζα, αλλά και ως αγοραστική δύναμη.

MNA

- Η μνα είναι μονάδα μέτρησης της μάζας (υποδιαίρεση του ταλάντου) που χρησιμοποιήθηκε στην αρχαιότητα. Κέρματα από πολύτιμα μέταλλα που ζύγιζαν μία μνα, χρησιμοποιούνταν επίσης ως νομίσματα. Πρώτοι υποδιαίρεσαν το τάλαντο σε μνες οι λαοί της Μεσοποταμίας - αρχικά αντιπροσώπευε το $1/50$, αλλά αργότερα άλλαξε σε $1/60$. Οι Έλληνες υιοθέτησαν τη δεύτερη αναλογία. Δεδομένου όμως ότι η μάζα του ταλάντου διέφερε από λαό σε λαό, έτσι συνέβαινε και με τη μάζα της μνας. Μία αττική μνα της κλασικής εποχής ζύγιζε 433 σημερινά γραμμάρια.

ΔΡΑΧΜΗ

- Η λέξη δραχμή προέρχεται από το ρήμα δράττω, που σημαίνει αρπάζω (> δράττομαι = πιάνω σφικτά). Στην αρχαιότητα, μία δραχμή ήταν ίση προς 6 οβολούς, νόμισμα το οποίο στην παλαιότερη μορφή του είχε σχήμα σιδερένιας σούβλας. Το πάχος του ήταν τόσο, ώστε η χούφτα ενός ανδρικού χεριού να μπορεί να πιάσει έξι από αυτούς. Έτσι εκ του δράττω (όσους οβολούς μπορούσε ν' αδράξει η παλάμη) προκύπτει η λέξη δραχμή. Δεν υπήρχε ενιαία τυποποίηση σε όλο τον ελληνικό κόσμο για το βάρος (δηλαδή 1 αθηναϊκή δραχμή είχε διαφορετικό βάρος από την δραχμή άλλων πόλεων) μία δραχμή είχε την εξής σταθερή σχέση με τα άλλα νομίσματα-βάρη της ίδιας πόλης κράτους: 1 δραχμή = 6 οβολοί, 2 δραχμές = 1 στατήρας, 100 δραχμές = 1 μνα, 6000 δραχμές = 1 τάλαντο

ΣΤΑΤΗΡΑΣ

- Ο στατήρας είναι γνωστός διεθνώς κυρίως ως νόμισμα της Μακεδονίας. Όμως στατήρες κόβονταν και κυκλοφορούσαν στην Ελλάδα από τον 8ο αιώνα π.Χ. σε πολλές περιοχές της, με ευρύτερα γνωστούς τον αιγινήτικο στατήρα, τον αττικό, τον ευβοϊκό και τον κορινθιακό.

ΟΒΟΛΟΣ

- Το πιο μικρό ασημένιο νόμισμα ήταν ο οβολός. Έξι οβολοί εκάναν μια δραχμή και εκατό δραχμές μια μνα.

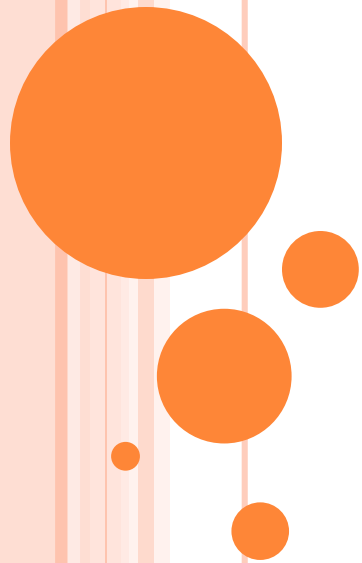

ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

- 1 Τάλαντο (26.196 χλγρ.) = 60 Μνες
- 1 Μνα (436,6 γρ.) = 100 Δραχμές
- 1 Δεκάδραχμο (43,75 γρ.) = 10 Δραχμές
- 1 Τετράδραχμων (17,50 γρ.) = 4 Δραχμές
- 1 Δίδραχμων ή Στατήρας (8,75 γρ.) = 2 Δραχμές
- 1 Δραχμή (4,37 γρ.) = 6 Οβολοί
- 1 Τετρόβολο (2,92 γρ.) = 4 Οβολοί
- 1 Ημίδραχμων ή Τριόβολων (2,19 γρ.) = 3 Οβολοί ή μισή δραχμή
- 1 Διόβολο (1,46 γρ.) = 2 Οβολοί
- 1 Τριημιοβόλιο (1,10 γρ.) = 11/82 του οβολου
- 1 Οβολός (0,72 γρ.) 8 Χαλκοί
- 1 Ημιόβολο = Μισός Οβολός

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

Σφήκα Δήμητρα
Σπίρι Φρατζέσκα
Τζανή Φρίντα